

УДК 343.79
DOI: 10.31733/2078-3566-2020-2-158-162

Оксана КОРОТЮК©
кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПОВТОРНІСТЬ ЯК КВАЛІФІКУЮЧА ОЗНАКА ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розкрито особливості повторності як кваліфікуючої ознаки злочинів, які посягають на об'єкти права інтелектуальної власності. Проведений аналіз дозволив дійти висновку, що повторність суспільно небезпечних посягань на об'єкти права інтелектуальної власності має місце у разі: а) учинення окремих суспільно небезпечних діянь щодо одного об'єкта права інтелектуальної власності два чи більше разів (наприклад, повторне незаконне видання того самого твору після продажу попереднього тиражу); б) учинення окремих суспільно небезпечних діянь щодо різних об'єктів права інтелектуальної власності, які визначені в одній статті (частині статті) КК, два чи більше разів (наприклад, учинення незаконного відтворення одного твору, після чого вчинення незаконного відтворення іншого твору); в) учинення двох чи більше різних суспільно небезпечних діянь (тобто діянь, об'єктивна сторона яких є відмінною) щодо об'єктів (об'єкта) права інтелектуальної власності, які визначені (який визначений) в одній статті (частині статті) КК (наприклад, незаконне відтворення твору та його незаконне розповсюдження).

Ключові слова: кримінально-правова охорона, об'єкти права інтелектуальної власності, повторність, кваліфікуюча ознака, інтелектуальна власність.

Постановка проблеми. Об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються Кримінальним кодексом України, обумовлюють специфіку компонентів кримінально-правової охорони, що в тому числі стосується кваліфікуючих ознак злочинів, які посягають на об'єкти права інтелектуальної власності.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Окремі питання, що стосуються кримінально-правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності, а також розкриття ознак злочинів, які посягають на об'єкти права інтелектуальної власності, були розглянуті в роботах П. С. Берзіна [1], Р. А. Волинця [4], А. С. Нерсесяна [10], В. Б. Харченка [13] та інших науковців. Однак комплексного дослідження повторності як кваліфікуючої ознаки злочинів, що посягають на об'єкти права інтелектуальної власності, на сьогодні не було здійснено, тому це питання вбачається актуальним і доцільним.

Метою статті, з огляду на вищезазначене, є з'ясування особливостей повторності як кваліфікуючої ознаки злочинів, які посягають на об'єкти права інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Повторність як кваліфікуюча ознака злочинів неодноразово зазначена законодавцем у кримінально-правових нормах, що стосуються відповідальності за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності (ч. 2 ст. 176, ч. 2 ст. 177, ч. 2 ст. 229, ч. 3 ст. 232-1, ч. 2 ст. 232-2 Кримінального кодексу України [7]) (далі – КК). Як бачимо з наведених вище статей, повторність злочинів за ознакою рівня суспільної небезпечності поставлена в законі поряд із вчиненням злочину за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 176, ч. 2 ст. 177, ч. 2 ст. 229, ч. 3 ст. 232-1 КК), із вчиненням злочинного діяння, що завдало матеріальної шкоди у великому розмірі (ч. 2 ст. 176, ч. 3 ст. 177, ч. 2 ст. 229 КК), спричинило тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 232-1 КК). Зокрема, такий висновок впливає з єдиної для зазначених діянь санкції, яку цілком справедливо науковці визнають як вираження ціннісної оцінки об'єкта, що охороняється, так і мірою відповідальності правосуб'єктних осіб [14, с. 63].

Як правильно зазначив В. О. Навроцький, за чинним законодавством ознакою складу злочину повторність визнається тоді, коли вчинення наступного злочину якимось

© Коротюк О.В., 2020
ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0003-0081-3901>
ovk@korotyuk.com

пов'язано з попереднім, свідчить про певну лінію в поведінці суб'єкта. Про такий зв'язок можна говорити у випадку, коли вчинені тотожні, тобто такі, які збігаються за всіма обов'язковими ознаками складу, або однорідні злочини, які збігаються за більшістю ознак складу злочину [9, с. 225–226].

У випадках, якщо злочини, які утворюють повторність, відповідають тому самому складу злочину (наприклад, три крадіжки, поєднані з проникненням у житло, п'ять розбоїв, учинених організованою групою, тощо), їх кваліфікацію прийнято здійснювати за однією статтею або частиною статті Особливої частини КК [8, с. 117]. Якщо має місце повторність закінчених тотожних злочинів, то всі злочини охоплюються однією статтею Особливої частини КК, де передбачене повторне вчинення цього злочину [5, с. 28–29]. Такий порядок кримінально-правової кваліфікації обумовлюється тим, що у формулюванні норми Кримінального кодексу про повторність злочинного діяння законодавцем уже включено суспільну небезпеку попереднього діяння. Це виражається і в санкціях кримінально-правових норм, зокрема, у ч. 2 ст. 176, ч. 2 ст. 177, ч. 2 ст. 229, ч. 3 ст. 232-1, ч. 2 ст. 232-2 КК.

Із положень кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності, випливає, що повторність таких діянь як кваліфікуюча ознака посягань на об'єкти права інтелектуальної власності була визначена законодавцем з огляду на групи об'єктів права інтелектуальної власності, узятих під кримінально-правову охорону в межах різних статей КК. Тож ознаку повторності злочинів окремо визначено в межах положень статей 176, 177, 229, 232-1, 232-2 КК (тобто для кожної групи об'єктів, указаних у цих статтях). З огляду на це повторність суспільно небезпечних посягань на об'єкти права інтелектуальної власності має місце у разі:

а) учинення окремих суспільно небезпечних діянь щодо одного об'єкта права інтелектуальної власності два чи більше разів (наприклад, повторне незаконне видання того самого твору після продажу попереднього тиражу);

б) учинення окремих суспільно небезпечних діянь щодо різних об'єктів права інтелектуальної власності, які визначені в одній статті (частині статті) КК, два чи більше разів (наприклад, учинення незаконного відтворення одного твору, після чого вчинення незаконного відтворення іншого твору);

в) учинення двох чи більше різних суспільно небезпечних діянь (тобто діянь, об'єктивна сторона яких є відмінною) щодо об'єктів (об'єкта) права інтелектуальної власності, які визначені (який визначений) в одній статті (частині статті) КК (наприклад, незаконне відтворення твору та його незаконне розповсюдження).

Окрім того, для встановлення факту повторного вчинення суспільно небезпечного діяння важливо врахувати, що саме охоплювалося умислом винного, чого він бажав досягти шляхом учинення тих чи інших дій або бездіяльності. Розглянемо приклад. У вироку Приморського районного суду м. Одеса від 09.11.2017 у справі № 522/17001/17, провадження 1-КП/522/1498/17, суд відзначив таке: «*ОСОБА_1 у період часу з 02.02.2015 року по січень 2017 року, знаходячись на території м. Одеси, за допомогою мережі Інтернет, а саме – ресурсу «kinofactory.ru», яким він володів та займався організацією його належної роботи з метою незаконного розміщення аудіовізуальних творів, діючи незаконно, тобто не маючи відповідного дозволу правовласника, діючи умисно, з корисливих мотивів, розповсюджував аудіовізуальні твори, власником авторського права на які він не являється, шляхом надання можливості он-лайн перегляду аудіовізуальних творів «Аватар» (Avatar), «Люди Ікс» (X-Men), «ОСОБА_2: Последняя битва» (X-Men: The Last Stand), «Чужие» (Alien 3), «Чужие» (Aliens), «ОСОБА_2: Дни минувшего будущего» (X-men: Days of Future Past), «Ледниковый период» (Ice Age), «Дэдпул» (Deadpool), «Копы в юбках» (Heat, The) необмеженому колу осіб користувачів зазначеного ресурсу. Авторські права на дані твори належать компанії Twentieth Century Fox Film Corporation, представником якої на території України є ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_3. Отже, своїми умисними протиправними діями, що виразилися у незаконному розповсюдженні, оприлюдненні, показі та опублікуванні серед користувачів всесвітньої мережі загального доступу Інтернет аудіовізуальних творів, тобто наданні можливості відвідувачам веб-сайту «kinofactory.ru» переглядати та копіювати вказані аудіовізуальні твори, права на які належать компанії Twentieth Century Fox Film Corporation, представниками якої на території України є ОСОБА_3 ІНФОРМАЦІЯ_3, ОСОБА_1 завдав вказаній компанії матеріальної шкоди у особливо великому розмірі – 1 187 560 грн» [3].*

Це діяння було кваліфіковане за ч. 3 ст. 176 КК як «незаконне розповсюдження аудіовізуальних творів мистецтва, що завдало матеріальної шкоди в особливо великому розмірі». Проте в матеріалах цієї справи вбачається наявність ознак вчиненого діяння, які не

були враховані судом під час ухвалення вироку. Зокрема, суд установив, що винний володів інтернет-ресурсом і займався організацією його роботи впродовж двох років (2015–2017). При цьому зазначено, що на цьому ресурсі розміщено різні аудіовізуальні твори, указані в рішенні суду. Однак, як вбачається з цього рішення, ані правоохоронні органи, ані суд не ставили питання про те, коли саме були розміщені ті чи інші аудіовізуальні твори. Вочевидь, функціонування впродовж двох років інтернет-ресурсу, призначеного для незаконного розповсюдження (показу) аудіовізуальних творів, швидше за все, супроводжувалося постійним оновленням матеріалу для такого показу, тобто розміщенням нових кінофільмів (а отже, різними фактами порушення авторських і суміжних прав).

Тому дії винного в період з 02.02.2015 по січень 2017 року, що були спрямовані на забезпечення належного функціонування згаданого ресурсу, могли являти собою окремі факти порушень авторського і суміжних прав, наприклад: а) створення інтернет-ресурсу й розміщення на ньому певної кількості аудіовізуальних творів; б) із виходом нового кінофільму у винного виник новий умисел на його незаконне розповсюдження, після чого він розміщував цей аудіовізуальний твір на згаданому інтернет-ресурсі. За таких обставин, можливо, дії винного містили в собі ознаку повторності. Проте суд не звернув увагу на ці обставини, і таким чином діяльність особи впродовж двох років була кваліфікована судом як єдиний злочин. Варто відзначити, що умислом винного на момент створення інтернет-ресурсу не могли бути охоплені дії щодо розміщення аудіовізуальних творів, які ще не вийшли в показ. Розуміння ознак об'єкта права інтелектуальної власності є одним з обов'язкових компонентів інтелектуального елемента вини у посяганнях на такі об'єкти. Саме таким чином у вироку Лисичанського міського суду Луганської області від 15.05.2014 у справі № 415/1621/14-к, провадження 1-КП/415/270/14, було кваліфіковано дії особи щодо розповсюдження комп'ютерних програм [2].

Отже, у подібних випадках для кваліфікації посягань на об'єкти права інтелектуальної власності важливим є проведення експертного дослідження і встановлення часу, коли той чи інший об'єкт був розміщений на ресурсі, а також установлення того, що саме охоплювалося єдиним злочинним наміром винного. Як відзначено в пп. 4–5 Постанови пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», у межах повторності злочинів їх неодноразове вчинення означає, що не збігаються за часовими показниками початкові моменти вчинення кожного зі злочинів.

У зв'язку з цим повторність можуть утворювати злочини, один із яких був учинений у період, коли інший злочин уже розпочався, але ще не закінчився (наприклад, після початку вчинення шахрайства, але до його закінчення особа вчинює крадіжку). У такому разі вчиненням повторно вважається злочин, розпочатий пізніше. Якщо в одній статті (частині статті) Особливої частини КК передбачені різні за своїм змістом діяння (статті 263, 307, 309), їх учинення в різний час не утворює повторності злочинів у випадках, коли такі діяння охоплювались єдиним умислом особи. У цих випадках учинені особою діяння стають елементами одного злочину (наприклад, незаконне виготовлення, придбання наркотичних засобів і наступне їх зберігання та перевезення; незаконне придбання вогнепальної зброї та бойових припасів і наступне їх зберігання та носіння) [11]. Єдиний злочинний намір винного також є важливою ознакою продовжуваного злочину.

Висновки. З урахуванням зазначеного наявність чи відсутність ознаки повторності посягань на об'єкти права інтелектуальної власності залежить від таких чинників: 1) кількість учинених суспільно небезпечних діянь; 2) кількість об'єктів права інтелектуальної власності, на які вчиняється негативний (злочинний) вплив.

Водночас учинення посягання одночасно на кілька об'єктів права інтелектуальної власності не завжди свідчить про повторність злочинів. Наприклад, посягання на об'єкт суміжних прав, що одночасно має наслідком, крім порушення прав правоволодільця на об'єкт суміжних прав (аудіовізуальний твір), також порушення прав автора тексту та/або музичного твору, усе ж являє собою одну подію злочину. Однак потерпілими від такої події є кілька осіб (суб'єкти авторського і суміжних прав).

У юридичній літературі зазначено, що кваліфікація повторності однорідних злочинів передбачає, що кожному із злочинів – елементів повторності, дається самостійна правова оцінка; причому особі за вчинення наступного злочину має інкримінуватись ознака повторності [12, с. 450]. Тобто ознакою повторності у цьому випадку охоплюються як перший, так і всі наступні злочини [6, с. 116].

Список використаних джерел

1. Берзін П. С. Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг: аналіз складів злочину, передбаченого ст. 229 КК України: монографія. Київ: Атіка, 2005. 316 с.
2. Вирок Лисичанського міського суду Луганської області від 15.05.2014 року у справі № 415/1621/14-к, провадження 1-КП/415/270/14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40942971>.
3. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 09.11.2017 року у справі № 522/17001/17, провадження 1-КП/522/1498/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70389569>.
4. Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2018. 452 с.
5. Зінченко І. О. Види множинності злочинів: кримінально-правовий зміст і співвідношення: науковий нарис / за наук. ред. проф. В. І. Тютюгіна. Харків: Вид-во «Юрайт», 2012. 64 с.
6. Коротюк О. В. Нотаріус як спеціальний суб'єкт злочину: монографія. 2-ге вид. Київ: ОВК, 2017. 216 с.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 21 (08.06.2001). Ст. 920.
8. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 1: Загальна частина. Харків: Право, 2013. 376 с.
9. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навчальний посібник. 2-е вид. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
10. Нерсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: монографія. Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. 192 с.
11. Постанова пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки». *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 7.
12. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В. О. Навроцького. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 712 с.
13. Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 480 с.
14. Энциклопедия уголовного права / под ред. В. Б. Малинина. Т. 8: Уголовная ответственность и наказание. Санкт-Петербург: Издание профессора Малинина, 2007. 798 с.

Надійшла до редакції 09.04.2020

References

1. Berzin, P. S. (2005) *Nezakonne vykorystannya zasobiv indyvidualizatsiyi uchasnykiv hospodars'koho oborotu, tovariv ta posluh: analiz skladiv zlochyну, peredbachenoho st. 229 KK Ukrainy* [Illegal use of means of individualization of participants in economic turnover, goods and services: an analysis of the corpus delicti under Art. 229 of the Criminal Code of Ukraine]: monohrafiya. Kyiv: Atika, 316 s. [in Ukr.]
2. Vyroky Lysychans'koho mis'koho sudu Luhans'koyi oblasti vid 15.05.2014 roku u spravi № 415/1621/14-k, provadzheniya 1-KP/415/270/14 [Judgment of the Lysychansk City Court of the Luhansk Region of 15.05.2014 in case № 415/1621/14-k, proceedings 1-KP / 415/270/14]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40942971>. [in Ukr.]
3. Vyroky Prymors'koho rayonnoho sudu m. Odesy vid 09.11.2017 roku u spravi № 522/17001/17, provadzheniya 1-KP/522/1498/17 [Judgment of the Primorsky District Court of Odessa of 09.11.2017 in case № 522/17001/17, proceedings 1-KP / 522/1498/17]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70389569>. [in Ukr.]
4. Volynets', R. A. (2018) *Kryminal'no-pravova okhorona fondovoho rynku: suchasnyy stan ta perspektyvy vdoskonalennya* [Criminal legal protection of the stock market: current status and prospects for improvement]: monohrafiya. Kyiv: VD «Dakor», 452 s. [in Ukr.]
5. Zinchenko, I. O. (2012) *Vydy mnozhynnosti zlochyyniv: kryminal'no-pravovyy zmist i spivvidnoshennya: naukovyy narys* [Types of plurality of crimes: criminal law content and relationship: a scientific essay] / za nauk. red. prof. V. I. Tyutyuhina. Kharkiv: Vyd-vo «Yurayt», 64 s. [in Ukr.]
6. Korotyuk, O. V. (2017) *Notarius yak spetsial'nyy sub'yekt zlochyну* [Notary as a special crime actor]: monohrafiya. 2-he vyd. Kyiv: OVK, 216 s. [in Ukr.]
7. Kryminal'nyy kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine] vid 05.04.2001 roku № 2341-III. *Ofitsiyyny visnyk Ukrainy*. 2001. № 21 (08.06.2001). St. 920. [in Ukr.]
8. Kryminal'nyy kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyy komentar [Criminal Code of Ukraine. Scientific and practical commentary]: u 2 t. / za zah. red. V. YA. Tatsiya, V. P. Pshonky, V. I. Borysova, V. I. Tyutyuhina. 5-te vyd., dopov. T. 1: Zahal'na chastyna. Kharkiv: Pravo, 2013. 376 s. [in Ukr.]
9. Navrots'kyi, V. O. (2009) *Osnovy kryminal'no-pravovoyi kvalifikatsiyi* [Fundamentals of criminal legal qualification]: navchal'nyy posibnyk. 2-e vyd. Kyiv: Yurinkom Inter, 512 s. [in Ukr.]
10. Nersesyan, A. S. (2010) *Kryminal'no-pravova okhorona prav intelektual'noyi vlasnosti* [Criminal-legal protection of intellectual property rights]: monohrafiya. Khmel'nyts'kyi: Vyd-vo Khmel'nyts'koho universytetu upravlinnya ta prava, 192 s. [in Ukr.]
11. Postanova plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 04 chervnya 2010 roku № 7 «Pro prak-tyku zastosuvannya sudamy kryminal'noho zakonodavstva pro povtornist', sukupnist' i retsydyv zlochyyniv ta yikh pravovi naslidky» [Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of June 4, 2010 № 7 "On the

practice of application by courts of criminal law on the recurrence, aggregation and recidivism of crimes and their legal consequences."]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*. 2010. № 7. [in Ukr.]

12. *Ukrayins'ke kryminal'ne pravo. Zahal'na chastyna* [Ukrainian criminal law. General part]: pidruchnyk / za red. V. O. Navrots'koho. Kyiv: Yurinkom Inter, 2013. 712 s. [in Ukr.]

13. Kharchenko, V. B. (2011) *Kryminal'no-pravova okhorona prav na rezul'taty tvorchoyi diyal'nosti ta zasoby individualizatsiyi v Ukraini* [Criminal-legal protection of the rights to the results of creative activity and means of individualization in Ukraine]: monohrafiya. Kharkiv: KHNU imeni V. N. Karazina, 480 s. [in Ukr.]

14. *Éntsyklopediya ugodovnoho prava* [Encyclopedia of Criminal Law] / pod red. V. B. Malinina. T. 8: *Ugolovnaya otvetstven-nost' i nakazaniye*. Sankt-Peterburh: Izdaniye professora Malinina, 2007. 798 s. [in Ukr.]

SUMMARY

Oksana V. Korotiuk. Repeatency as a qualifying feature of crimes affecting the objects of intellectual property rights. The article reveals the peculiarities of repeatency as a qualifying feature of crimes affecting the objects of intellectual property rights. The analysis made it possible to conclude that the repetition of socially dangerous encroachments on objects of intellectual property rights takes place in the case of: a) committing certain socially dangerous acts on the same object of intellectual property rights two or more times (for example, repeated illegal publication of the same work after the sale of the previous edition); b) committing certain socially dangerous acts on different objects of intellectual property rights, which are defined in the same article (part of article) of the Criminal Code, two or more times (for example, committing illegal reproduction of one work, and then committing illegal reproduction of another work); c) committing two or more different separate socially dangerous acts (actions whose objective side is different) in relation to the objects (object) of intellectual property rights, which are defined (which is defined) in the same article (part of article) of the Criminal Code (for example, illegal reproduction of the work and its illegal distribution).

The conclusion is that presence or absence of a sign of repeated encroachments on the objects of intellectual property rights depends on the following factors: 1) the number of committed socially dangerous acts; 2) the number of objects of intellectual property rights that are negatively (criminally) affected. At the same time, the infringement of several objects of intellectual property rights does not always indicate the recurrence of crimes. For example, encroachment on an object of related rights, which simultaneously results not only in violation of the holder's right to the object of related rights (audiovisual work), but also in violation of the rights of the author of the text and / or musical work. However, several people (copyright and related rights) are affected by this event.

Keywords: *criminal law protection, objects of intellectual property rights, repeatency, qualifying feature, intellectual property.*

УДК 343.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-2-162-168

Ігор МЕДИЦЬКИЙ©
кандидат юридичних наук, доцент
(Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника)

КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОТВОРЕННЯ У СТРУКТУРІ НАСЛІДКІВ ЗЛОЧИННОСТІ: «СОБІВАРТІСТЬ» ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ

Обґрунтовано важливість кримінологічної складової процесу кримінального законотворення як структурної частини проблеми наслідків злочинності. Із узагальненням позицій щодо найбільш суттєвих недоліків сучасної кримінально-правової політики наголошується на необхідності врахування економічного критерію її ефективності. Здійснено системний аналіз звітності щодо виконання бюджетних програм законотворення; змін до Особливої частини кримінального закону щодо їх відповідності суспільному попиту, фінансово-економічного обґрунтування та врахування криміногенності їх можливих наслідків.

Ключові слова: *злочинність, наслідки злочинності, «ціна» злочинності, собівартість, бюджет.*

© Медицький І.Б., 2020

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0002-6720-6658>

ibm78@ukr.net